

СТАНОВИЩЕ

от д-р Николай Иванов Ненов, професор в Русенски университет

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата
(Методология на антроположките изследвания)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Етнология към факултет Философско-исторически, като кандидат участва д-р Стоян Антонов от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Д-р Стоян Антонов е завършил през 1995 г. Историческия факултет на Софийския университет, където е защитил своята дисертация на тема „Татарите в България (етнологично изследване) през 1999 г. Междувременно работи в историческия музей в Разград, а по-късно е учител в Пловдив. От 1998 г. е уредник в Етнографския музей в Пловдив, а от 2000 г. е научен сътрудник в музея. От 2005 г. е главен асистент в Пловдивския университет. Изброявам всички тези места, тъй като те са важни за формирането на изследователя и показват разностранен опит, който е натрупан във времето. Участвал е в над 20 научноизследователски проекта, сред които и международни. В своята обществена дейност той е силно изявен като основател и председател на Българското хералдическо и вексилologisch общество, чрез което търси и намира други пътища към познанието, което го вълнува.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

За настоящия конкурс д-р Стоян Антонов е представил за рецензиране научни трудове, които не са представяни за придобиването на образователната и научна степен „доктор“, в съответствие с изискванията на чл. 24 ал. 3 от Закона за развитието на академичния състав в Република България. Те са групирани както следва: монографии – една (индивидуална), студии - 1 и статии – 13. От описанието на материалите за конкурса

става ясно, че кандидатът е посочил оригинални научноизследователски трудове и публикации. Представената за рецензиране научна продукция по своя обхват и структура дава отлична възможност за оценка на качествата на кандидата като изследовател. Като цяло представените трудове покриват минималните изисквания съобразно Правилника за прилагане на ЗРАСРБ на Пловдивския университет, а в тях не се откриват данни за плагиатство.

Монографичният труд на д-р Стоян Антонов представлява изследователски поглед върху промените в село Черешово от Североизточна България, които са описани през преходите в живота на селото като общност, чрез интервюта с местни жители, които вписват себе си и своите изяви в трансформациите на социалната тъкан. Употребата на различни теренни методи, „като част от стратегията на антроположкия подход за изследване „отблизо и лично“, изграждат модели за разбиране на синхронизациите между персонално и общностно взаимодействие. Така авторът се опитва да отговори на въпроса как селяните индивидуално, от една страна, и заедно, като колектив, от друга, удържат своята идентичност, живеейки със своето минало. Избраното от него село за изследване не е затворена традиционна и хомогенна общност, поради което е подходящо да се съсредоточи върху проблема за културното възпроизвеждане на груповата идентичност в условията на променящия се свят.

Очаквано „синхронизацията“ е идея, пронизала цялото изследване, тъй като тя свързва индивидуалното със социалното. Чрез нея идентичността на селото е „видяна в настоящето като синхронизация на избрано минало и желано бъдеще“ (стр.13). Ключов за повествованието се оказва един персонаж, „конкретен социален актьор, носител на промени, който съчетава възловите за едно място властови позиции“, определен от автора като „трансформираща личност“ (стр.18). Чрез нея д-р Антонов е постигнал уплътняване на контекста, в който се представят „синхронизациите“, регистрирани от него, което по същество дава допълнителна убедителност на проучването.

Авторът проследява родословната номенклатура, която регистрира в топонимичната система на селото и представя като част от механизмите за социален контрол. Д-р Антонов поставя акцент върху „трансформациите“, настъпили с появата на модерни имена, произхождащи от монархическата институция на страната, които показват въздействието и промените, настъпили в местната общност.

На базата на идеята за индивидуална, колективна и историческа памет, които се обуславят взаимно, изследователят се спира на създаването на интерпретациите за паметта и историята, обвързани с мястото. Особено важна за него е визуалната история,

която разглежда като отделен разказ за селото, стоящ в опозиция на съществуващите, които допълва. Ще обърна внимание на един детайл, обговорен от автора – става дума за тематичната част от снимки, които са от откриването на паметник на местния важен партиен функционер. Подкрепям позицията на автора, който се опира на тълкуването на избора на съставителката на „визуалната история“, за която не официалния пропаганден наратив е водещ, а моделирания образ на „младото“ тогава село. Едновременно с това на мен ми липсва изследователски коментар по въпроса – кои снимки и защо тях е включила съставителката? Албумът със снимки от откриването на паметника на Димитър Генчев е публикуван, д-р Антонов го познава, както е указал в монографията си, но как той би разчел избора на съставителката на фона на фотосите от албума, е въпрос, който ме гложди и нямам отговор.

В последната част от книгата се разгръща интерпретация по темата за актуализираната традиция, на фона на създадения празник Дядовден. Описан чрез наблюдение, както и чрез многобройни медийни публикации, празникът е разгледан като форма на локално културно наследство, живеещо в колективните нужди за местна идентичност. Разбира се, до известна степен остават нереализирани възможностите за разполагане на това явление в по-широк контекст – както сред „празник на заврения зет“ (в Етрополе), така и с примера на посочената от автора Гостилица, където Дядовден също се оказва жив. Дори в регионален контекст този тип новосъздадени празници през социализма са познати и от село Тетово, Русенско, където също са отбелязвали Дядовден до края на 80-те, а „празник на заврения зет“ съществува и през 90-те г. на XX век. Близостта на Черешово с Тетово – пространствено и хронологически, изключват случайността при появата на този тип празници. Естествено, посочените моменти не накърняват с нищо научните приноси на д-р Антонов, а са посочени единствено като елемент от изследователския диалог.

Ще посоча и че съм съгласен с автора за това, че празникът Дядовден е „маркер на локалната идентичност, а неговото обновяване я заявява, поддържа и предоговаря чрез позоваване на паметта и наследството. Този процес е рамкиран от ролята на местни активисти, проектна дейност, медийно отразяване и взаимодействие на различни центрове на власт.“ (стр. 138). По този начин, разгледан в дълбочина и овладян, празникът се оказва една от стратегическите точки в процеса на „синхронизации“, които във времето променят разглеждания обект.

Монографията е издържана в предметната област на културната антропология и етнографията, като се стреми да обговори от множество страни темата за промените в съвременното българско село, с което безспорно дава своя принос към тази тема на изследване.

В своята научна дейност д-р Стоян Антонов се спира на теми, които изострят сетивата му на изследовател, поради което работи в няколко специфични области. В темата за хералдиката той ползва антроположки подход и има приноси за осветляване на конкретни топови пред международна аудитория. В същото време в „Българската хералдика: предразсъдъци и перспективи“ д-р Антонов прави у нас критичен обзор на изследванията на българската хералдика, подсказва нови теми и подходи за работа.

Друга важна за автора тема е тази за татарите в България, където той разширява погледа си върху темата от дисертацията си, обусловен от собственото му научно израстване, като така се спира на характеристиките на научното познание и способността му да се самонаблюдава. Особено важен е моментът при въвеждането на понятието „общностен научен активизъм“, което подпомага разбирането на ролята на кримскотатарските активисти в България в научния дискурс относно татарознанието.

Студията и статиите на д-р Стоян Антонов представляват изследвания, които не са част от монографията му. Като университетски преподавател с голям опит той е изкушен и от методологията, която стои в основата на различни по тип проучвания, поради което създава и научни текстове за преподаването на етнология, както и за теренни проучвания, какъвто е случаят с руснаците в Пловдив. По този начин той демонстрира знания и умения, които утвърждават и обвързват научните му търсения с преподавателската му работа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение мога да кажа, че представените от кандидата за участие в конкурса научни трудове са достатъчни по обем и са в тематични направления в рамките на научната област, в която се кандидатства. Като цяло кандидатът съответства на изискванията на конкурса, като покрива необходимите точки за научна продукция.

Д-р Стоян Антонов е утвърден специалист в областта на етнологията и културната антропология, който със своите изследвания отговаря на изискванията на действащата нормативна уредба за заемане на академичната длъжност “доцент”. Неговите научни приноси, свързани с антропологическия прочит на проучваните явления и обекти, поставени в широк социокултурен контекст, определят научната му продукция, което ми

дава основание да предложи на уважаемите членове на Научното жури на настоящия конкурс да подкрепят избора на д-р Стоян Антонов за заемане на академичната длъжност „доцент” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата (Методология на антроположките изследвания), за нуждите на катедра Етнология към факултет Философско-исторически, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за приложението му.

04.04.2025 г.

Изготвил становището:
(подпис)

Проф. д-р Николай Ненов
(ак. дл., н. ст., име, фамилия)